

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

تتبع، نگارش و نوشته از:
الحاج داکتر امین الدین «سعیدی – سعید افغانی» و داکتر صلاح الدین «سعیدی – سعید افغانی»
۳۰ دسمبر ۲۰۱۵

ادله شرعی حد سنگسار (رجم)

۳

نسخ آیت رجم در قرآن:

قبل از همه باید متذکر شویم که ناسخ، یعنی آن که آیتی از قرآن و یا حکمی جدید توسط خداوند بر پیامبرش نازل می گردد و توسط آن، آیت یا حکم سابق تغییر می کند، به آیت یا حکم سابق هم منسوخ گویند، یعنی آیت و حکمی که نسخ شده است.

قابل تذکر است که : نسخ در قرآن عظیم الشأن به سه روش رخ داده است:

قسم اول:

قسم اول نسخ: عبارت از نسخ است که : هم قرائت آیت و هم حکمش نسخ شود مانند آیت :

« عشر رضعات معلومات یحرمن » یعنی: « ده بار شیر دادن محرمیت ایجاد می کند » که هم حکم و هم تلاوت آن هر دو توسط منسوخ شدند، و به جای آن که ده بار شیر دادن موجب محرمیت و رضاعت شود، خداوند متعال حکم را بر مؤمنان آسانتر نمود و آن را به پنج بار شیر دادن تقلیل داد.

امام مسلم در صحیح خود از ام المؤمنین عایشه رضی الله عنها روایت کرده که گفته: «کان فیما أنزل من القرآن عشر رضعات معلومات یحرمن، ثم نسخن، بخمس معلومات. فتوفی رسول الله صلی الله علیه وسلم و هن فیما یقرأ من القرآن». مسلم (۱۴۲۵).

یعنی: «از جمله آیات نازل شده در قرآن، آیت (عشر رضعات معلومات یحرمن) بود. «یعنی : ده بار شیر دادن معلوم (نکاح را) حرام می‌کند».

سپس لفظ و حکم این آیت با (بخمس معلومات) نسخ شد. «یعنی با پنج بار شیردادن معلوم». سپس پیامبر صلی الله علیه وسلم فوت کرد ولی (به خاطر تأخیر نسخ آن) آیت نسخ شده از جمله آیاتی بود که (هنوز) تلاوت می شد.»

امام سیوطی در «الاتقان فی علوم القرآن» می گوید: «این را شیخین روایت کرده‌اند، و درباره این گفته عایشه در حدیث: «پیامبر صلی الله علیه وسلم فوت کرد ولی آیت نسخ شده از جمله آیاتی بود که (هنوز) تلاوت می شد» سخن گفته‌اند، چون ظاهرش آن است که تلاوت آنها باقی بوده و حال آن که اینطور نیست.

و در جواب این ادعا گفته‌اند: منظور تا نزدیکی وفات است، یا این که تلاوت نیز نسخ شده بود ولی به همه مردم نرسیده بود مگر بعد از وفات رسول الله صلی الله علیه وسلم که ایشان وفات یافت در حالی که هنوز برخی از مردم آنها را می‌خواندند.

و ابو موسی اشعری گفته: نازل شد سپس برداشته شد.

و مکی گفته: در این مثال نه منسوخ تلاوت می‌شود و نه ناسخ، و نظیرش را نمی‌شناسم».

قسم دوم:

قسم دوم نسخ عبارت از نسخ است که: قرائتش ثابت بماند ولی حکمش نسخ شود مانند آیت «وَأِنْ تُدْأُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوُا يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ» (سوره البقره: ۲۸۴) یعنی: «و اگر آنچه که در نفس خود پنهان دارید و یا آشکار کنید خداوند آن را از شما محاسبه خواهد کرد.»

دوم: مثال برای نسخ حکم آیت و بقای تلاوتش:

تعداد آیات برای این نوع نسخ بسیار کم است، امام سیوطی در کتاب «اتقان» می‌گوید: «و از این نوع (از نسخ) کتابها درباره آن تألیف کرده‌اند، ولی تعداد آن آیات بسیار کم است، هر چند که نویسندگان تعداد بسیاری از آیات را از همین گونه نسخ شمرده‌اند، ولی محققانی از قبیل قاضی ابوبکر بن العربی این را بیان نموده و به خوبی توضیح داده‌اند (که تعداد این آیات بسیار کم هستند)».

اما مثالی که برای این نوع از نسخ می‌توان ذکر کرد، مدت عده زانی که شوهرشان مرده بود که می‌بایست یک سال در عده می‌ماندند، چنانکه تلاوت آن در سوره بقره آیت (۲۴۰) باقی است و چنین می‌باشد: «وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لَأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَّعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ» (بقره ۲۴۰).

یعنی: «و کسانی از شما که مرگشان فرا می‌رسد و همسرانی برجای می‌گذارند، باید برای همسرانشان وصیت کنند که آنان را تا یک سال بهره‌مند سازند و بیرون نکنند پس اگر بیرون بروند بر شما گناهی نیست در آنچه که آنان درباره خود انجام می‌دهند به‌طور پسندیده و خداوند عزیز حکیم است»

اما بعداً حکم این آیت توسط آیت شماره (۲۳۴) از سوره بقره منسوخ گشت و به جای یکسال عده، مدت زمان آن به چهار ماه و ده روز تقلیل یافت و بدین ترتیب خداوند متعال آن را بر مؤمنان آسانتر نمود، آیت ناسخ چنین است: «وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ» (بقره ۲۳۴).

یعنی: و کسانی که از شما می‌میرند و همسرانی باقی می‌گذارند، باید چهار ماه و ده روز، انتظار بکشند (و عده نگه دارند!) و هنگامی که به آخر مدتشان رسیدند، گناهی بر شما نیست که هر چه می‌خواهند، در باره خودشان به طور شایسته انجام دهند (و با مرد دلخواه خود، ازدواج کنند). و خدا به آنچه عمل می‌کنید، آگاه است. شاید گفته شود که چه حکمتی وجود دارد که با وجود آن که حکم آیت نسخ شده ولی باز تلاوت آن در قرآن باقی مانده است؟

در پاسخ به این سؤال این سخن امام سیوطی را از کتابش "اتقان" نقل می‌کنیم که می‌گوید:

«اگر بگوئی: چه حکمتی در این هست که حکم برداشته شده ولی تلاوت باقی بماند؟

جواب آن به دو وجه است:

یکی: این که همانطور که قرآن برای شناختن حکم از آن و عمل به آن تلاوت می‌شود، چون کلام خداوند است خوانده نیز می‌شود و تلاوتش ثواب دارد، پس تلاوت آن برای این حکمت (یعنی ثواب قرائت آن) قرار داده شد. دوم: غالباً برای تخفیف و آسان گرفتن نسخ انجام می‌گیرد، پس تلاوت آیات منسوخه باقی ماند تا یادآور نعمت و رفع مشقت باشد».

قسم سوم:

قسم سوم نسخ عبارت از نسخ است که: قرائت آن نسخ شود و لی حکمش باقی بماند مانند آیت رجم، و شاید به همین علت حضرت عمر رضی الله عنه آن را در قرآن ننوشت زیرا از آنجائی که قرائت آن نسخ شده بود دیگر آیت قرآن به شمار نمی رفت پس نوشتن آن در قرآن جائز نبود. (برای توضیح بیشتر به کتاب "المنتقى شرح الموطأ حدیث رقم ۱۵۶۰ مراجعه شود)

در این نوع تلاوت آیت نسخ می شود ولی حکم آن همچنان باقی است و می بایست به آن عمل گردد. مانند آیت رجم و سنگسار زناکار که در ابتداء خود آیت و تلاوتش جزئی از قرآن بود ولی سپس تلاوتش منسوخ گشت ولی حکم آن باقی ماند.

و در روایتی آمده که آیت رجم که تلاوتش نسخ شده می‌فرماید: «و إذا زنيا فارجموهما البتة نکالا من الله و الله عزیز حکیم» «اگر مرد و زن محصن زنا کردند حتماً آنان را رجم کنید تا پند و عبرتی از جانب خدا برای مردم باشد، و خداوند بلندمرتبه و حکیم است».

و بزرگترین دلیل بر بقای حکم آیت سنگسار عمل پیامبر صلی الله علیه وسلم و صحابه رضی الله عنهم است که با وجود منسوخ شدن تلاوت آیت رجم همچنان زناکار محصن را رجم می کردند، و حتی در دوران خلافت خلفای راشدین نیز حکم سنگسار اجراء می گشت و این دلیلی بر بقای حکم آیت رجم می باشد.

از جابر بن عبدالله انصاری روایت است: (أن رجلاً من أسلم، أتى رسول الله صلى الله عليه وسلم فحدثه أنه قد زنى، فشهد على نفسه أربع شهادات، فأمر به رسول الله صلى الله عليه وسلم فرجم، و كان قد أحسن) «مردی از قبیله اسلم نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم آمد و به او گفت: زنا کرده‌ام، چهار بار اقرار کرد و گفت: زنا کرده‌ام، پیامبر صلی الله علیه وسلم دستور داد تا رجم شود، آن مرد محصن (ازدواج کرده) بود». ابوداود (۴۴۰۷)

چهارم:

نسخ احکامی که مربوط به ادیان پیش از اسلام بوده؛ مثلاً حلال شدن گوشت حیوانات اهلی برای مسلمانان که در برخی از ادیان سابق حرام بود، و یا نسخ احکامی که در اوایل اسلام برقرار بودند ولی بعداً منسوخ شدند و تعداد آنها اندک می‌باشد، مانند نسخ قبله از مسجدالاقصی به کعبه، یعنی آیت «وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَتَمَّ وَجْهَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ» (بقره ۱۱۵).

یعنی: مشرق و مغرب، از آن خداست! و به هر سو رو کنید، خدا آنجاست! خداوند بی‌نیاز و داناست!

توسط آیت زیر منسوخ گشت:

«قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ حَيْثُمَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ» (بقره: ۱۵۰)

«(واز هر جا که بیرون رفتی) رو به سوی مسجدالحرام کن و (ای مؤمنان چه در سفر و چه در حضر در همه اقطار زمین به هنگام نماز) هر جا که بودید رو به سوی آن کنید».

و یا تحریم شراب که در اوایل اسلام حرام نبود ولی بعدها در چندین مرحله حرام گشت و آیت زیر نازل شد: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ» (سوره مائده ۹۰).

یعنی: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! شراب و قمار و بتها و ازالام [=نوعی بخت‌آزمایی]، پلید و از عمل شیطان است،
از آنها دوری کنید تا رستگار شوید!
ادامه دارد